

Η Προοπτική των Τεχνοπόλεων στην Ελλάδα

ΝΙΚΟΣ Ι. ΚΟΝΣΟΛΑΣ*

1. Οι Τεχνοπόλεις αποτελούν την πιο σύγχρονη μορφή ανάπτυξης "χωρικών συστημάτων παραγωγής" μικρού μεγέθους, που χαρακτηρίζονται από υψηλές οικονομικές και τεχνολογικές επιδόσεις σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Η ανταγωνιστική θέση των συστημάτων αυτών καθορίζεται από πολλούς παράγοντες. Ξεχωριστή όμως, σημασία έχουν η ανάπτυξη δι-επιχειρηματικού δικτύου, η συνεχής ανατροφοδότηση των σχέσεων διομηχανίας και έρευνας και η σταθερή υποστήριξη της πολιτικής του "καινοτομικού εκσυγχρονισμού".

Από την επισκόπηση της πλούσιας επιστημονικής συνεισφοράς στην αναζήτηση των θεωρητικών απόψεων, που μπορούν να συμβάλουν στην ερμηνεία του "τεχνοπολικού φαινομένου" και να εξηγήσουν την εξέλιξη και την συμβολή του, προκύπτει το συμπέρασμα ότι η αλληλεπίδραση του ρυθμού της πόλωσης και της τεχνολογικής προόδου εδραίωσε το νέο μέσο-τις Τεχνοπόλεις-στην άσκηση της αναπτυξιακής πολιτικής. Παράλληλα, η αύξηση της σημασίας του ανθρώπινου παράγοντα στην παραγωγική διαδικασία πολλών επιχειρήσεων, με αντίστοιχη υποχώρηση της σημασίας των φυσικών πόρων, έδωσε νέα ώθηση στην τάση του "τεχνοπολισμού". Στη θεωρητική προσέγγιση του φαινομένου επισημαίνεται η συνέργεια τριών ακόμη παραγόντων που επιδρούν καταλυτικά στην άνοδο του βαθμού μέτρησης του "πυρετού των Τεχνοπόλεων". Οι παράγοντες αυτοί είναι η "ποιοτική υποδομή" και η εκπαίδευση, η ευέλικτη χρηματοδότηση και οι οργανωτικές δομές των κοινωνικών φορέων.

Τα καινοτομικά συστήματα παραγωγής, πρέπει όμως να τονισθεί, είναι κοινωνικές διαδικασίες που αναπτύσσονται σε συγκεκριμένο περιβάλλον. Η χωρική διάσταση του περιβάλλοντος αυτού οριοθετεί τις "δημιουργικές περιφέρειες", που σύμφωνα με τον Andersson χαρακτηρίζονται από υψηλό τεχνολογικό επίπεδο, ευρύ φάσμα πολιτιστικών και

* Νίκος Ι. Κόνσολας, Καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου, Πρόεδρος του Ινστιτούτου Περιφερειακής Ανάπτυξης και Πρόεδρος της ΒΙΠ-ΕΤΒΑ

ερευνητικών δραστηριοτήτων, εξάιρετο σύστημα επικοινωνιών, ευαισθησία στη σύλληψη ανικανοποίητων αναγκών και ύπαρξη προϋποθέσεων ανάδειξης διαδικασιών "αναπτυξιακής συνέργειας".

Για την ανάπτυξη και στη χώρα μας ενός δικτύου Τεχνοπόλεων απαιτείται, μακροπρόθεσμα, η χάραξη πολιτικής "περιφερειακού καινοτομικού εκσυγχρονισμού", με κλαδική και χωρική διάσταση. Ποιές μπορεί να είναι οι κατευθύνσεις της πολιτικής αυτής;

Ο Capellin στο ερώτημα αυτό δίνει συνοπτικά την εξής απάντηση, σε σχετική έρευνα για τον Ευρωπαϊκό Νότο:

"Οι περιφερειακές πολιτικές καινοτομικού εκσυγχρονισμού πρέπει να ενδυναμώνουν τη συνολική καινοτομική ικανότητα του τοπικού παραγωγικού συστήματος, να προωθούν επενδύσεις μεγάλων εθνικών ή πολυεθνικών επιχειρήσεων, να δελτιώνουν το μορφωτικό επίπεδο του εργατικού δυναμικού, να ενισχύουν την εγκατάσταση επιχειρήσεων παροχής σύγχρονων υπηρεσιών υποδοχής της παραγωγής και να εξοπλίζουν τις περιφέρειες με υποδομή υψηλής στάθμης".

Η αξιοποίηση στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό των Κοινοτικών πρωτοβουλιών STRIDE, SPRINT, STAR, EUROFORM κ.ά. πρέπει να αποτελεί κύριο σκοπό της περιφερειακής καινοτομικής πολιτικής της χώρας μας. Κι αυτό γιατί ο συνδυασμός των εθνικών προτεραιοτήτων με τους στόχους των Κοινοτικών αυτών προγραμμάτων διευκολύνει την ανάπτυξη δικτύου Τεχνοπόλεων και στην Ελλάδα.

2. Η έξαρση του φαινομένου της σύζευξης των τεχνολογικών μεταβολών και της πολυπολικής διασποράς των συστημάτων παραγωγής δεν ήταν δυνατό να αφήσει αδιάφορο τον Ευρωπαϊκό Νότο (τη "Ζώνη του Ήλιου"), όταν μάλιστα με τέτοια ορμή και επιτυχία η "Τεχνόπολις της Sophia Antipolis" άνοιξε το δρόμο στη Γαλλική Μεσογειακή ακτή. Το κλίμα, το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, το ειδικευμένο εργατικό δυναμικό και η τεχνική και διοικητική υποδομή της Νότιας Γαλλίας είναι οι κύριοι παράγοντες προσέλκυσης επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας και Ερευνητικών Κέντρων. Η Ισπανία, η Ιταλία και τώρα η Πορτογαλία ακολουθούν το παράδειγμα των Γάλλων και προωθούν με μεγάλη ταχύτητα προγράμματα Τεχνοπόλεων σε καλά επιλεγμένες περιοχές και πόλεις. Στην προσπάθεια τους αυτή η χρηματοδοτική και συμβουλευτική συμβολή της Κοινότητας είναι ουσιαστική και συνεχής. Βασικοί συντελεστές της επιτυχίας όμως, είναι τα Πανεπιστήμια, τα Επιμελητήρια και οι Τοπικές και Περιφερειακές Αρχές. Συνεργάζονται, προγραμματίζουν και εκτελούν έργα, με προοπτική τον επόμενο αιώνα!

Ο δυναμισμός αυτός του Ευρωπαϊκού Νότου σκιαγραφείται εντυπω-

σιακά στο τεύχος του Δεκεμβρίου 1991 του εξαιρετικού περιοδικού "Technopolis International". Γράφει ο Αρχισυντάκτης του στο κύριο άρθρο: "Η Ευρώπη που είναι τόσο ελκυστική, τόσο πλούσια, τόσο αντιθετική πρέπει να κρατήσει τη ζωντάνια της και την ανταγωνιστικότητά της, τις μόνες εγγυήσεις της επιτυχίας της, και τη μακροβιότητά της για την οποία πάντα βρίσκει τις πηγές της στο Νότο.... Ας ελπίσουμε ότι ο σύγχρονος κόσμος, οι τεχνολογίες αιχμής και η επιστήμη θα θριαμβεύσουν στο Νότο". (P. Delagrange).

3. Απο τη διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν την ίδρυση Τεχνολόγων στην Ελλάδα προκύπτουν ενθαρρυντικά αποτελέσματα. Σχετικές μελέτες για το ερευνητικό δυναμικό, τα πεδία ερευνητικής του δράσης και την υποδομή αποδεικνύουν ότι μια συστηματική και συντονισμένη προσπάθεια μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις επικράτησης μιας αισιόδοξης προοπτικής και για τη χώρα μας.

Για τη θεμελίωση της άποψης αυτής μπορούμε να κάνουμε ορισμένες διαπιστώσεις:

- α) Όλα τα Πολυτεχνεία και οι Πολυτεχνικές Σχολές καθώς και το Ερευνητικό Κέντρο Κρήτης και ο "Δημόκριτος" έχουν προγραμματίσει σειρά δραστηριοτήτων και ενεργειών για την οργάνωση "Τεχνολογικών Πάρκων" - μια μορφή Τεχνολόγων.
- β) Το Υπουργείο Βιομηχανίας συνεχίζει να επιδεικνύει ενδιαφέρον για την προώθηση προγράμματος " Τεχνολογικών Πάρκων" και Τεχνολόγων.
- γ) Η ΒΙΠ-ΕΤΒΑ, με την οικονομική ενίσχυση της Κοινότητας, βελτιώνει συνεχώς την τεχνογνωσία της και εκπαιδεύει τα στελέχη της στα θέματα προγραμματισμού, κατασκευής και διοίκησης Τεχνολόγων.
- δ) Η ΕΤΒΑ αντιμετωπίζει το θέμα στο γενικότερο πλαίσιο της πολιτικής της για την προσέλκυση και ενίσχυση επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας.

Το ερώτημα που τίθεται είναι εάν προχωρούμε με την ταχύτητα που πρέπει για να συντονισθεί και η χώρα μας με τους άλλους Κοινοτικούς μας εταίρους του Ευρωπαϊκού Νότου. Η απάντηση είναι μία: Μπορούμε και πρέπει να κάνουμε περισσότερα.

Τα σημεία στα οποία πρέπει να επικεντρωθεί η προσπάθεια μας θα ήταν δυνατό να συνοψισθούν στα παρακάτω:

Πρώτο, να ληφθούν μέτρα ώστε η οικονομική πολιτική να επηρεάζει θετικά το πρόγραμμα Τεχνολόγων (country effect).

Δεύτερο, να ενισχυθεί η περιφερειακή καινοτομική πολιτική και να

συνδεθεί με το πρόγραμμα Τεχνοπόλεων.

Τρίτο, να θεσμοθετηθεί το πλαίσιο συνεργασίας όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Τέταρτο, να αξιοποιηθεί η Κοινοτική δότηση για το πρόγραμμα Τεχνοπόλεων.

Πέμπτο, να προετοιμασθεί το τραπεζικό σύστημα και να δοθεί τρόπος χρηματοδότησης των καινοτομικών πρωτοβουλιών και

Εκτο, να δημιουργηθούν στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα νέα Τμήματα, Κέντρα και Ινστιτούτα σε ειδικότητες υψηλής τεχνολογίας.

4. Με τη συνεργασία της ΒΙΠ-ΕΤΒΑ και του περιοδικού "ΤΟΠΟΣ" παραδίδεται στην επιστημονική κοινότητα και στους αρμοδίους ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς το σημερινό τεύχος με πλούσια ύλη για την τεχνολογική ανάπτυξη και την οικονομική πρόοδο στη χώρα μας.